

специфіку інтонації; способи інтонування; темп мовлення, а також фонетичні, морфологічні, стилістичні та синтаксичні характеристики).

Усе це свідчить про те, що на сьогодні у результаті провадження судової експертизи відео-, звукозапису мовознавчими методами можна отримати цікаву для криміналістики інформацію, що свідчить про індивідуальні риси того, хто говорить, а також створити мовленнєвий портрет підозрюваного.

Література:

1. Ованнісян А.Л., Тимко Є.В. Перспективи розвитку лінгвістичних підходів судової експертизи. *Криміналістика і судова експертиза* : міжвідом. наук.-метод. зб., присвяч. 105-річчю заснування судової експертизи в Україні / Київський НДІ судових експертиз; редкол.: О. Г. Рувін (голов. ред.) та ін. Київ, 2018. Вип. 63, ч. 1. С. 218–229.

2. Попов Ю. П. Експертиза матеріалів та засобів відео звукозапису. *Експертизи у судовій практиці* / за заг. ред. В. Г. Гончаренко. Київ, 2005. С. 151–154.

3. Д'яченко О. Ф. Комплексний характер судової експертизи відео звукозапису. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. праць. Вип. 7. Харків, 2007. С. 217–220.

4. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ, 2011. 694 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-73>

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Шира Олександр Володимирович

кандидат юридичних наук, член-кореспондент

Академії адміністративно-правових наук,

старший науковий співробітник

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Дослідження оптимальних шляхів та способів удосконалення адміністративно-правових засад підприємницької діяльності в Україні потребує аналізу відповідного історичного досвіду, адже становлення

підприємництва в Україні пройшло декілька складних етапів та відбувалось на фоні фактично повної відсутності культури підприємницької діяльності та фінансової грамотності у громадян України. Молода українська держава отримала у спадок неринкове радянське законодавство та адміністративно-командну систему управління економікою.

Становлення адміністративно-правових засад підприємництва відбувалось фактично з нуля, що обумовило ряд прорахунків в процесі правотворчої діяльності. Проте національне законодавство поступово набувало рис цивілізованого, адміністративна та податкова реформи, реформа митного законодавства ті інші позитивні процеси призвели врешті рещт до створення сучасного адміністративно-правового механізму регулювання підприємницької діяльності. Проте і на даний час останній потребує реформування, з урахуванням історичного досвіду, нових глобалізаційних викликів та перспектив євроінтеграції. Вищезазначене обумовлює актуальність дослідження історії становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності в Україні, а також його теоретичну та практичну значимість.

Отже, дослідження підприємницької діяльності як об'єкту адміністративно-правового регулювання, зокрема в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів, потребує змістовного дослідження історії становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання підприємництва в історії сучасної України.

Слід підкреслити, що для отримання актуальних результатів дослідження доцільно проаналізувати історію саме адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності, а не історію виникнення та розвитку підприємництва на українських землях взагалі. Остання є предметом досліджень у сфері економіки, соціології, загальної історії тощо.

Для виокремлення позитивного досвіду правового регулювання окремих аспектів підприємницької діяльності слід зосередити увагу на етапі новітньої історії суверенної України, її становлення як соціальної правової держави із ринковою економікою. В цьому аспекті недоцільним вбачається дослідження, наприклад, радянського періоду української історії, коли економічні процеси були майже повністю монополізовані державою або знаходились під тотальним контролем командно-адміністративної системи під керівництвом комуністичної партії з тоталітарним репресивним режимом.

Отже, історія виникнення адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності в Україні фактично починається з моменту 30 ухвалення Акту проголошення незалежності України в 1991 році та

виходу з СРСР. Слід констатувати, що на розвиток правового регулювання підприємницької діяльності в Україні вплинули процеси так званої «перебудови», коли партійне керівництво зрозуміло безперспективність існування командно-адміністративної системи управління економікою та фактично відкрило дорогу для розвитку бізнесу. Нові економічні відносини потребували відповідного правового врегулювання, тому ще до проголошення незалежності Верховною Радою Української РСР було прийнято Закон УРСР «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 року, яким було визначено загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території Української РСР, встановлено гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки.

У вказаному законі у ст. 1 було визначено, що підприємництво – це самостійна ініціатива, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг та заняття торгівлею з метою одержання прибутку [1]. Статтею 4 Закону УРСР «Про підприємництво» було встановлено обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Так, без спеціального дозволу (ліцензії), що видається Радою Міністрів Української РСР або уповноваженим нею органом, не могли здійснюватись: пошук (розвідка) та експлуатація родовищ корисних копалин; ремонт спортивної, мисливської або іншої зброї; виготовлення і реалізація медикаментів і хімічних речовин; виготовлення пива і вина; виготовлення горілчаных, лікерних та коньячних виробів; виготовлення тютюнових виробів; медична практика; ветеринарна практика; юридична практика; створення та утримання гральних закладів, організація азартних ігор; торгівля алкогольними напоями. Дозвіл (ліцензія) на здійснення підприємницької діяльності видавався Радою Міністрів Української РСР або уповноваженим нею органом у строк 31 не більш як за 30 днів з дня одержання заяви. Відмова у видачі дозволу (ліцензії) видавалася в той же строк і була актом письмової форми. Спори про відмову видати дозвіл (ліцензію) розглядав суд або арбітраж [1].

Не менш важливим для становлення адміністративно-правових засад регулювання підприємницької діяльності в Україні було прийняття у 1991 році Закону України «Про підприємства в Українській РСР», який визначав види і організаційні форми підприємств, правила їх створення, реєстрації, реорганізації і ліквідації, організаційний механізм здійснення ними підприємницької діяльності в умовах переходу до ринкової економіки [2].

Пізніше вказаний закон був перейменований в Закон України «Про підприємства в Україні». Закон України «Про підприємства в

Українській РСР» в ст. 2 визначав види підприємств. Зокрема, було визначено, що відповідно до форм власності, встановлених Законом Української РСР «Про власність», можуть діяти підприємства таких видів: – індивідуальне підприємство, засноване на особистій власності фізичної особи та виключно її праці; – сімейне підприємство, засноване на власності та праці громадян Української РСР – членів однієї сім'ї, які проживають разом; – приватне підприємство, засноване на власності окремого громадянина Української РСР, з правом найняття робочої сили; – колективне підприємство, засноване на власності трудового колективу підприємства, кооперативу, іншого статутного товариства, громадської та релігійної організації; – державне комунальне підприємство, засноване на власності адміністративно-територіальних одиниць; – державне підприємство, засноване на загальнодержавній (республіканській) власності; – спільне підприємство, засноване на базі об'єднання майна різних власників (змішана форма власності). У числі засновників спільного 32 підприємства відповідно до законодавства Української РСР могли бути юридичні особи та громадяни Української РСР, союзних республік, інших держав; – підприємство, засноване на власності юридичних осіб і громадян союзних республік та інших держав. Створення таких підприємств регулювалось окремим законодавством Української РСР [2].

Таким чином, перед бажаними почати підприємницьку діяльність в молодій українській державі відкривався широкий спектр можливостей щодо вибору організаційно-правової форми власного підприємства. Слід зазначити, що закони України «Про підприємництво» та «Про підприємства в Україні» втратили чинність із набранням чинності Господарським кодексом України 1 січня 2004 року.

Література:

1. Про підприємництво : Закон УРСР від 07 лют. 1991 р. № 698-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12/ed19910207#Text> (дата звернення: 10.12.2023).
2. Про підприємства в Українській РСР : Закон УРСР від 27 берез. 1991 р. № 887-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/887-12/ed19910327#Text> (дата звернення: 10.12.2023)